

A Study of Distribution Patterns and Densities of Villages in Suphan Buri Province Classified According to Toponyms การศึกษารูปแบบการกระจายตัวและความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามลักษณะภูมินาม

Tawan Phansomboon* Arisa Jirasirichote
ตะวัน แดนสมบุญ อริสา จิระศิริโชติ
Faculty of Arts, Silpakorn University, Thailand

Corresponding author*

e-mail: Phansomboon_a@su.ac.th

Received 17-06-2024

Revised 03-12-2024

Accepted 05-12-2024

Doi: 10.69598/artssu.2024.3651.

Keywords: toponymy, village name, Suphan Buri province, distribution pattern, density

คำสำคัญ: ภูมินาม, ชื่อหมู่บ้าน, จังหวัดสุพรรณบุรี, รูปแบบการกระจายตัว, ความหนาแน่น

Abstract

Objectives: Suphan Buri province, located in the central region of Thailand, is characterized by diverse landscapes and rich cultural heritage. The province is home to significant water resources, making it highly suitable for agricultural activities, which serve as a vital and predominant component of its economy. Combined with many transportation routes, these factors make this province have an attraction for human settlement. This research aimed to classify the villages in Suphan Buri based on their topographic characteristics, analyze the spatial distribution patterns of villages in relation to these characteristics, and assess village density across different topographic zones.

Methods: Village data of Suphan Buri in 2023 was obtained from the Suphan Buri Provincial Administrative Office. Village names were classified according to three main types of toponyms: toponyms that relate to only one aspect of geography, toponyms that relate to more than one aspect of geography, and other toponyms, including the classification of 27 subtypes of toponyms and considering the frequency of the most common place names in Suphan Buri by analysing only the main words and secondary words that are nouns in the village names. Verbs and adverbs were ignored. Then, the distribution pattern of villages was interpreted according to toponyms using the Nearest Neighbor Index (NNI), and the village density analyzed according to toponyms using the Kernel Density Estimation technique.

Results: The study's results found that there is a total of 1,008 villages in Suphan Buri province. Most toponyms were related to only their geographical locations, 528 villages (52.38 percent), and the characteristic of toponyms was mostly related to the geographical features. The village names most frequently contained the word "Nong". For the distribution of villages, it was found that the lowest NNI value (cluster) was found in the toponym, topography + plant, while the highest NNI value (disperse) was found in the toponym, plant + name of an important person. The density of villages in Suphan Buri was found to be very dense in Mueang Suphanburi district, Bang Pla Ma district, U Thong district, Song Phi Nong district, Si Prachan district, Sam Chuk district, and Doem Bang Nang Buat district, which are less than 100 meters in height and are in agricultural areas, including being next to the Suphan Buri River and the Chorakhe Sam Phan River.

Application of this study: Relevant agencies can publish this information on their websites so that the general public can know the history and realize the value of each locality. The results can be applied to expand tourism that is in line with the local community, organize travel routes, and be used as a guideline for local development that will benefit the public in the future.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: จังหวัดสุพรรณบุรีในปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย มีความหลากหลายของภูมิประเทศและวัฒนธรรม มีแหล่งน้ำที่สำคัญจึงสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับ ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมอยู่มาก จึงเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม วิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินาม และวิเคราะห์ความหนาแน่นของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินาม

วิธีการศึกษา: งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2566 จากที่ทำการปกครองจังหวัดสุพรรณบุรี นำชื่อหมู่บ้านมาจำแนกตามลักษณะภูมินามหลัก 3 ประเภท ได้แก่ ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้าน และภูมินามลักษณะอื่น ๆ รวมทั้งการจำแนกหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามย่อย 27 ประเภท และพิจารณาความถี่ของภูมินามที่พบมากที่สุดในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านเฉพาะคำหลักและคำรองที่เป็นคำนามเท่านั้น ละเว้นคำกริยาและคำวิเศษณ์ จากนั้นวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามด้วยดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียง และวิเคราะห์ความหนาแน่นของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามด้วยเทคนิคการประมาณความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบเคอร์เนล

ผลการศึกษา: ผลการศึกษาพบว่าหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีมีทั้งหมด 1,008 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีภูมินามเกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว จำนวน 528 หมู่บ้าน (ร้อยละ 52.38) และลักษณะภูมินามส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ โดยพบคำว่า “หนอง” ในการตั้งชื่อหมู่บ้านมากที่สุด การกระจายตัวของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า คำดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงต่ำสุด (แบบรวมกลุ่ม) พบในภูมินามที่เป็นภูมิประเทศ + พืชพรรณ ในขณะที่คำดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงสูงสุด (แบบกระจุกกระจาย) พบในภูมินามที่เป็นพืชพรรณ + ชื่อบุคคลสำคัญ ความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีพบความหนาแน่นมากในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภออู่ทอง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชูก และอำเภอเดิมบางนางบวช ซึ่งอยู่ในระดับความสูงน้อยกว่า 100 เมตร และอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งอยู่ติดกับแม่น้ำสุพรรณบุรีและแม่น้ำจะนะสามพัน

การประยุกต์ใช้: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลนี้ไปเผยแพร่บนเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบประวัติ ความเป็นมาและตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่น สามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการต่อยอดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น การจัดเส้นทางการท่องเที่ยว และใช้เป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมต่อไป

บทนำ

ภูมินาม (toponyms หรือ place name) หมายถึง คำเรียกชื่อบ้านชื่อเมือง และองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ จนกลายเป็นคำเรียกขานในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น เช่น ชื่ออำเภอ ชื่อตำบล ชื่อหมู่บ้านหรือแม่น้ำ การตั้งชื่อหรือนามของสถานที่ในแต่ละแห่งนั้น ภูมินามมีสาเหตุหรือความเป็นมาที่ต่างกัน เช่น ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ชื่อบุคคลสำคัญ ชื่อพืชหรือลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่คนในท้องถิ่นนั้นกำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน (Naijarun, 2019) การศึกษาภูมินามสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของหมู่บ้าน เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์กายภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทิศทาง ป่าไม้และพืชพรรณ เป็นต้น และลักษณะทางภูมิศาสตร์มนุษย์ เช่น สภาพสังคม วัฒนธรรม อาชีพ และอื่น ๆ การศึกษาดังกล่าว จึงเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ลักษณะสถานที่หรือหมู่บ้านจากชื่อของสถานที่ (Liu et al., 2024)

ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดสุพรรณบุรี มีความหลากหลายทางภูมิประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่ม และมีพื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำสายที่สำคัญ คือ แม่น้ำสุพรรณบุรีหรือแม่น้ำท่าจีน ที่ไหลผ่านอำเภอดำเนินสะดวก อำเภอสามชูก อำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง ตามลำดับ ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภออู่ทองมีพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนสลับเชิงเขา และด้านทิศตะวันตกของอำเภอดำเนินสะดวกมีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาดสลับซับซ้อนเป็นเทือกเขาสูง (Suphan Buri Provincial Administrative Organization, 2023) นอกจากนี้ ในจังหวัดสุพรรณบุรียังพบกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เช่น ในอำเภออู่ทองมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากประเทศลาวและเวียดนาม ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มลาวโซ่ง ลาวเวียง ลาวครั่ง และอื่น ๆ (Tuncharoen & Phankosol, 2021) ในอำเภอดำเนินสะดวกมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ คือ กะเหรี่ยง ละว้า เป็นต้น ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่ในพื้นที่มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและประเพณี (Suphan Buri Provincial Cultural Office, 2023)

สุพรรณบุรีในปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย มีพื้นที่ 5,358.01 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ 110 ตำบล 1,008 หมู่บ้าน (Suphan Buri Provincial Administration Office, 2023) มีความหลากหลายของภูมิประเทศและวัฒนธรรม มีแหล่งน้ำที่สำคัญจึงสามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับ ประกอบกับมีเส้นทางคมนาคมอยู่มาก จึงเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากร

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินาม พบว่ามีการจำแนกตามลักษณะภูมิศาสตร์ทางกายภาพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งไม่มีการจำแนกตามลักษณะภูมิศาสตร์มนุษย์ (Kitcharoen & Pratkanyu, 2020; Jirasirichote & Silparat, 2020) อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมินามในจังหวัดสุพรรณบุรี มีงานศึกษาเพียงชิ้นเดียว คือ ภูมินามภูมิศาสตร์ (สุพรรณบุรี) ของ Kitcharoen & Pratkanyu (2020) และเป็นการจำแนกภูมินามด้านกายภาพเท่านั้น ดังนั้นจึงนำงานวิจัยดังกล่าวมาต่อยอดโดยการจำแนกตามลักษณะภูมินามให้มีความละเอียดมากขึ้น อีกทั้งยังนำเทคนิคทางด้านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินาม และวิเคราะห์ความหนาแน่นของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินาม ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนให้ทราบถึงที่มา สะท้อนประวัติศาสตร์ของชื่อหมู่บ้านให้คนรุ่นหลังเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางพื้นที่ และตระหนักถึงคุณค่าของท้องถิ่นตน อีกทั้งยังสามารถนำข้อมูลไปเผยแพร่ในรูปแบบของเว็บไซต์การเรียนรู้ หรือต่อยอดด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับชุมชนต่อไปได้

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อจำแนกหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม
2. เพื่อศึกษารูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม
3. เพื่อศึกษาความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับภูมินาม

ภูมินาม หมายถึง ชื่อของสถานที่ ซึ่งมีที่มาจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจ สภาพสังคม ศาสนา หรือภูมิหลังของพื้นที่นั้น ๆ (Suppawimut, 2022)

ประเภทของภูมินาม มีนักวิชาการจำแนกไว้หลากหลายวิธี เช่น Piyapakorn (1988) จำแนกภูมินามตามลักษณะที่บ่งบอกของกลุ่มชื่อทั่วไปที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งน้ำ ที่ดอน ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติ อาชีพ และเมืองโบราณ Ketted (1993) กำหนดชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การทำมาหากิน ลักษณะธรรมชาติ ลักษณะสิ่งก่อสร้างหรือบ่งบอกที่ตั้ง ทิศทาง พืชและสัตว์ ความเชื่อและค่านิยม และการศึกษาของ Boonyarak & Naiyasap (1999) จำแนกภูมินาม 13 ประเภทคือ พันธุ์ไม้ ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อม คำบอกเล่าตำนานนิทาน ประวัติศาสตร์บอกเล่าหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เหตุการณ์แรกตั้งหมู่บ้าน บุคคลสำคัญ ชื่อสัตว์ การประกอบอาชีพ ความเชื่อเพื่อความเป็นสิริมงคล อาณาเขตของสถานที่ ตั้งตามเสียงเดิมที่เพี้ยนไป และสาเหตุอื่น ๆ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน

Kijrakkul (1985) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ 1) อิทธิพลด้านสภาพธรรมชาติ ประกอบด้วย 1.1) แหล่งน้ำ เพื่อการอุปโภคและบริโภค 1.2) ดิน มนุษย์จะแสวงหาพื้นที่ที่มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตร 1.3) สภาพภูมิประเทศ ที่ราบลุ่มแม่น้ำมักมีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นกว่าบริเวณอื่น ๆ เพราะเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพการเกษตร อุตสาหกรรม คมนาคมขนส่ง และใช้ชีวิตประจำวัน ภูเขา มักมีการตั้งถิ่นฐานน้อย อาจมีการรวมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือกระจายแบบโดดเดี่ยว 1.4) ภูมิอากาศ บริเวณที่มีอากาศร้อนชื้นเป็นบริเวณที่มีอุณหภูมิและปริมาณน้ำฝนสูงจะมีการตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่น 1.5) ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุหรือเชื้อเพลิง จะต้องมีความเหมาะสมและมีปริมาณเพียงพอต่อการลงทุนในเชิงเศรษฐกิจ 1.6) ระดับความสูง จำนวนและความหนาแน่นของประชากรจะลดลงตามระดับความสูง การตั้งถิ่นฐานของประชากรโลกประมาณร้อยละ 80 ตั้งอยู่ในระดับความสูงไม่เกิน 500 เมตร เพราะบริเวณที่สูงมาก ๆ มีผลต่ออุณหภูมิ ความกดอากาศ และระบบหายใจของมนุษย์ 1.7) บริเวณที่กำบังลม ที่มีความปลอดภัยจากธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา หุบเขา อ่าว และแนวไม้ และ 2) อิทธิพลทางด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ คือ 2.1) การเกษตร การตั้งถิ่นฐานอาจเกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มหรือตั้งถิ่นฐานแบบกระจายขึ้นอยู่กับความแตกต่างของประเภทการเกษตรว่าเป็นการเพาะปลูกหรือการเลี้ยงสัตว์ 2.2) การอุตสาหกรรม เพราะโรงงานอุตสาหกรรมต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก 2.3) การค้า กิจกรรมประเภทนี้จะเลือกตั้งอยู่บริเวณที่มีประชากรหนาแน่น โดยจะมีลักษณะความเป็นเมือง 2.4) การคมนาคมขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางน้ำ ที่สามารถใช้ในการขนส่งระหว่างบริเวณหนึ่งไปยังบริเวณอื่น ๆ ได้สะดวก 2.5) อิทธิพลด้านสังคมและวัฒนธรรม มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานของประชากรในอดีตและส่งผลให้มีการตั้งถิ่นฐานที่ถาวรในปัจจุบัน 2.6) เหตุการณ์ทางการเมืองและประวัติศาสตร์ เช่น การอพยพลี้ภัยทางการเมืองจากถิ่นอื่นแล้วย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่ใหม่ ซึ่งจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ โดยมีขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างจากกลุ่มอื่น และยังรักษาวัฒนธรรมเดิมของตนอยู่จนกระทั่งทุกวันนี้

3. การกระจายเชิงพื้นที่

Dechasiri (2007) as cited in Taeshapotiwarakun (2018) ได้กล่าวถึง แนวคิดการกระจายตัวของสิ่งต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยที่ลักษณะการกระจายตัวของโลกนี้สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความหนาแน่น (dense) และการกระจาย (spere) ที่นำเทคนิคทางสถิติเข้าใช้ในการอธิบายลักษณะของการกระจายตัวหรือการรวมตัวของสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้มีความถูกต้องของข้อมูล

มากขึ้น ซึ่งแบ่งรูปแบบการกระจายออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การกระจายแบบเป็นระเบียบ (uniform distribution) ระยะห่างจากจุดหนึ่ง ๆ กับจุดที่ใกล้เคียงมากที่สุดในทุก ๆ จุดมีระยะห่างเท่าเทียมกัน 2) การกระจายแบบทั่วไป (random distribution) จุดต่าง ๆ กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ที่ทำการศึกษา และ 3) การกระจายแบบรวมกลุ่ม (clustered distribution) ระยะห่างจากจุดหนึ่ง ๆ กับจุดที่ใกล้เคียงสั้นมาก และเกาะกลุ่มกันอยู่ตามจุดต่าง ๆ ของพื้นที่ที่ทำการศึกษา

4. ดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียง

Cheewinsiriwat (2018) กล่าวถึงการวิเคราะห์ดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียง (nearest neighbor analysis) ว่าเป็นการคำนวณค่าดัชนีที่บ่งชี้ว่าค่าระยะเฉลี่ยไปยังจุดข้อมูลหรือเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุด (ระยะทางเฉลี่ยของค่าสังเกต) เหมือนหรือต่างจากค่าระยะเฉลี่ยไปยังจุดข้อมูลอื่นหรือเพื่อนบ้านที่ใกล้ที่สุดเมื่อข้อมูลมีแบบรูปเป็นการกระจายแบบสุ่ม (ระยะทางเฉลี่ยที่คาดหวัง) คำนวณได้จากค่าระยะทางเฉลี่ยของค่าสังเกตกับระยะทางเฉลี่ยที่คาดหวัง หากค่าดัชนีมีค่าเป็น 1 จะเป็นการกระจายแบบสุ่ม ค่าดัชนีน้อยกว่า 1 จะเป็นแบบเกาะกลุ่ม และค่าดัชนีมากกว่า 1 เป็นแบบกระจายกระจาย ในโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์จะมีเครื่องมือ Average Nearest Neighbor ที่สามารถคำนวณค่าดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงและแสดงผลพร้อมตัวอย่างชัดเจน โดยระยะทางเฉลี่ยของค่าสังเกต ได้จากการทำงานกับข้อมูลทีละจุด โดยมีการหาระยะทางไปยังจุดอื่นที่อยู่ใกล้ที่สุดและทำทุกจุดในพื้นที่ศึกษา หลังจากนั้นนำค่าระยะทางทั้งหมดมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนจุดข้อมูล ส่วนระยะทางเฉลี่ยที่คาดหวัง คือค่าที่อยู่กึ่งกลางระหว่างค่าระยะทางเฉลี่ยเมื่อเป็นแบบรูปเกาะกลุ่มโดยสมบูรณ์ (completely clustered) และรูปแบบการกระจายโดยสมบูรณ์ (completely dispersed) แบบรูปเกาะกลุ่มโดยสมบูรณ์จะเกิดขึ้นเมื่อทุกจุดอยู่ตำแหน่งเดียวกัน ดังนั้น ระยะทางไปยังจุดอื่นจึงมีค่าเป็นศูนย์ ค่าระยะทางเฉลี่ยจึงมีค่าเป็นศูนย์ไปด้วย ในส่วนของแบบรูปกระจายโดยสมบูรณ์ จะเกิดขึ้นเมื่อจุดอยู่ห่างกันสม่ำเสมอทั่วพื้นที่ ดังนั้น ค่าระยะเฉลี่ยที่คาดหวังสำหรับแบบรูปแบบสุ่มจะมีค่าเป็นครึ่งหนึ่งระหว่างสองรูปแบบนี้ คำนวณได้จาก 0.5 หารด้วยรากที่สองของจำนวนจุดข้อมูลหารด้วยขนาดพื้นที่

5. การคาดประมาณความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบเคอร์เนล

Kernel Density Estimation เป็นคำสั่งในโปรแกรมสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งจะใช้วัดการกระจายตัวของจุด (point pattern analysis) การคาดประมาณความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบเคอร์เนลเป็นหลักการของการประมาณวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ โดยนำลักษณะข้อมูลจุดมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ผลลัพธ์ที่ได้จะแสดงในรูปตารางกริด (raster) หลักการทำงานคือ การคำนวณรัศมี (radius) ของแต่ละจุดข้อมูล แล้วจึงนำมาเชื่อมกับจุดอื่น ๆ ด้วยระยะห่างของช่วงความถี่ (band width) เพื่อหาความหนาแน่น (Gibin et al., 2007)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับภูมินาม เช่น การศึกษาของ Naijarun (2019) ศึกษาคุณค่าของภูมินามในพื้นที่ตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย โดยการวิเคราะห์คุณค่าของภูมินามที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างภูมิศาสตร์ชีวภาพ วัฒนธรรม ด้านใดด้านหนึ่ง การศึกษาของ Kitcharoen & Pratkananyu (2020) ศึกษาภูมิศาสตร์จากภูมินามของชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของพื้นที่และการใช้ที่ดิน เข้าใจถึงการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ซึ่งต้องอาศัยลักษณะทางธรณีวิทยาที่สอดคล้องกัน แต่การศึกษานี้มุ่งเน้นด้านภูมิศาสตร์กายภาพเท่านั้น

การศึกษาภูมินามและเทคนิคทางด้านภูมิศาสตร์ เช่น การศึกษาของ Jirasirichote & Silparat (2020) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมินามกับลักษณะภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม วิเคราะห์รูปแบบการกระจาย และจัดทำแผนที่แสดงการกระจายของภูมินามตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ เจาะเนามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณ สัตว์ และตำแหน่งที่ตั้งทิศทางเท่านั้น การศึกษาของ Thammasoot (2021) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ลักษณะภูมิประเทศของภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดหนองคาย เพื่อจำแนกภูมินามตามลักษณะกายภาพ ซึ่งพบว่าภูมินามส่วนใหญ่เป็นลักษณะภูมิประเทศ แหล่งน้ำ พืชพรรณ ป่าไม้ และผสมผสาน ตามลำดับ วิเคราะห์การกระจายตัวด้วยเทคนิค Average Nearest Neighbor ซึ่งผลการวิเคราะห์ของภูมินามตามลักษณะกายภาพ แหล่งน้ำ พืชพรรณ และป่าไม้ พบว่า มีรูปแบบเกาะกลุ่มอยู่บริเวณตอนกลางของริมแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ และการตั้งถิ่นฐานของหมู่บ้านจะอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ราบ ในพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง ซึ่งลักษณะนามที่เกี่ยวกับภูมิประเทศมีรูปแบบการกระจายอยู่บริเวณภูเขา การศึกษาภูมินามของหมู่บ้านและใช้เครื่องมือระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สามารถนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ถึงที่มาของลักษณะภูมินามของสถานที่นั้น ๆ ได้

การศึกษาภูมินามภายใต้บริบทของวัด เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ให้นักโบราณคดีหรือนักประวัติศาสตร์ เช่น การศึกษาของ Deelert et al. (2021) ศึกษาภูมินามวัดในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตามโครงสร้างคำทางภาษาศาสตร์ ซึ่งพบคำที่เป็นคำมูลสองคำมากที่สุด เช่น วัดบ้านกล้วย วัดห้วยพลู รวมถึงจำแนกนามทั่วไปของชื่อวัด พบการตั้งชื่อเกี่ยวกับน้ำ และแหล่งน้ำมากที่สุด และวิเคราะห์ประเด็นความเชื่อของภูมินามวัดที่สำคัญ โดยพบความเชื่อดั้งเดิมมากที่สุด ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ที่พึ่งพากับธรรมชาติ ที่แสดงให้เห็นว่า ภูมินามของวัดในอำเภอนครชัยศรีมีความสัมพันธ์ระหว่าง ชุมชน ศาสนา และธรรมชาติ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

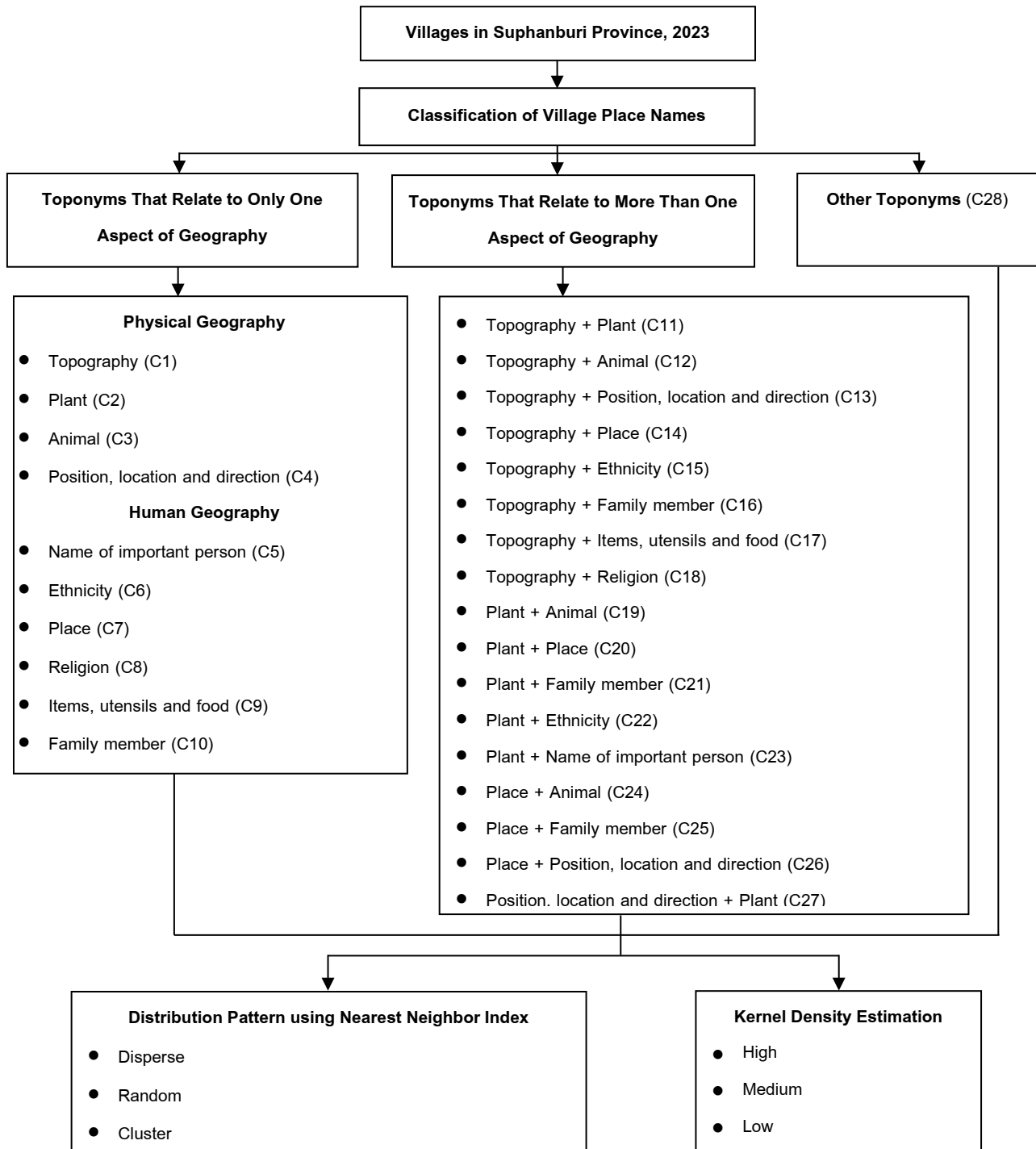

Figure 1 Conceptual Framework

(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024a)

วิธีการศึกษา

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ ลักษณะภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามที่ได้จำแนกไว้ ด้วยเทคนิคดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียง (nearest neighbor index) โดยใช้เครื่องมือ Average Nearest Neighbor และความหนาแน่นของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามที่ได้จำแนกไว้ โดยใช้การคาดประมาณความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบเคอร์เนล (kernel density estimation)

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจำนวนหมู่บ้านและชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งหมด 1,008 หมู่บ้าน รวบรวมจากการทำการปกครองจังหวัดสุพรรณบุรี ข้อมูลแนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำแหน่งหมู่บ้านจากเว็บไซต์มิเตอร์เอิร์ธ (mtearth) ข้อมูลขอบเขตการปกครองเชิงพื้นที่ เช่น ขอบเขตตำบล อำเภอ และแม่น้ำในจังหวัดสุพรรณบุรี จากเว็บไซต์มิเตอร์เอิร์ธ (mtearth) ข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2564 จากกรมพัฒนาที่ดิน และข้อมูลแบบจำลองความสูงภูมิประเทศ (Digital Elevation Model : DEM) จากสำนักงานสำรวจทางธรณีวิทยาแห่งสหรัฐอเมริกา (USGS)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 จำแนกหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม นำชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งหมด 1,008 หมู่บ้านมาจำแนกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว (ประกอบด้วย ภูมินามภูมิศาสตร์กายภาพ เช่น ภูมิประเทศ พืชพรรณ สัตว์ ตำแหน่ง ที่ตั้ง และทิศทาง และภูมินามภูมิศาสตร์มนุษย์ เช่น ชื่อบุคคลสำคัญ ชาติพันธุ์ สถานที่ ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้และอาหาร และลำดับญาติ) ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้าน (โดยจำแนกภูมินามของหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ทางด้านภูมิศาสตร์มากกว่าด้านเดียว เช่น ภูมินามของหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ระหว่างภูมิศาสตร์กายภาพกับภูมิศาสตร์กายภาพ ภูมินามของหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ระหว่างภูมิศาสตร์กายภาพกับภูมิศาสตร์มนุษย์ และภูมินามของหมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ระหว่างภูมิศาสตร์มนุษย์กับภูมิศาสตร์มนุษย์ด้วยกัน) และภูมินามลักษณะอื่น ๆ โดยวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านเฉพาะคำหลักและคำรองที่เป็นคำนามเท่านั้น ละเว้นคำกริยาและคำวิเศษณ์

2.2 การวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม โดยใช้ดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียง คำนวณได้ด้วยเครื่องมือชื่อ Average Nearest Neighbor ในโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ซึ่งทำให้ทราบถึงรูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้าน ถ้าค่าดัชนีเท่ากับ 1 การกระจายแบบสุ่ม (random) หากค่าดัชนีน้อยกว่า 1 การกระจายแบบรวมกลุ่ม (cluster) และค่าดัชนีมากกว่า 1 จะมีการกระจายแบบกระจาย (disperse)

2.3 การวิเคราะห์ความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม โดยใช้วิธีการคาดประมาณความหนาแน่นเชิงพื้นที่แบบเคอร์เนล ในโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เมื่อได้ผลลัพธ์แล้วนำมาจัดลำดับชั้นข้อมูลใหม่ (reclassify) เป็น 3 ชั้นข้อมูลด้วยวิธี Natural Breaks (Jenks) ได้แก่ ความหนาแน่นมาก ความหนาแน่นปานกลาง และความหนาแน่นน้อย และวิเคราะห์ข้อมูลความหนาแน่นของหมู่บ้านกับข้อมูลระดับความสูงภูมิประเทศและข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ผลการศึกษา

1. ลักษณะภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี

ข้อมูลชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรี ปี 2566 จำนวน 1,008 หมู่บ้าน นำมาจำแนกตามลักษณะภูมินามที่ได้กำหนดไว้ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท พบว่า มีภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว จำนวน 528 หมู่บ้าน (ร้อยละ 52.38) ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้าน จำนวน 381 หมู่บ้าน (ร้อยละ 37.80) และภูมินามลักษณะอื่น ๆ จำนวน 99 หมู่บ้าน (ร้อยละ 9.82)

เมื่อพิจารณาภูมินามย่อยของแต่ละกลุ่มพบว่า ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียวพบนามเกี่ยวกับภูมิประเทศมากที่สุด จำนวน 266 หมู่บ้าน (ร้อยละ 50.38) เช่น บ้านคลองใหม่ บ้านหนองหิน บ้านท่าทราย บ้านโคก บ้านโป่ง

บ้านดอนขาด บ้านบางเลน เป็นต้น ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้านพบนาม ภูมิประเทศ + พืชพรรณ มากที่สุด จำนวน 214 หมู่บ้าน (ร้อยละ 56.17) เช่น บ้านดอนกะเพรา บ้านหนองกระทุ่ม เป็นต้น และภูมินามประเภทอื่น ๆ เช่น บ้านเด่น บ้านใหม่ เป็นต้น ไม่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มประเภทภูมินามที่ได้กำหนดไว้ โดยรายละเอียดประเภท จำนวน ร้อยละ และ ตัวอย่างค่านามของภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีแสดงอยู่ใน Table 1

Table 1 Toponyms of Villages in Suphan Buri Province

Characteristics of Toponym (Code)	Number of Villages	Percentage	Examples of Noun
Toponyms that relate to only one aspect of geography			
Topography (C1)	266	50.38	Khleng, Nong, Tha, Don and Bueng
Plant (C2)	126	23.86	Phai, Bodhi, Yang, Khoi and Wai
Animal (C3)	23	4.36	Chorakhe, Chang, Kung and Ngu
Position, location and direction (C4)	27	5.11	Nok, Hua, Pak, Yot, Nua and Tai
Name of important person (C5)	15	2.84	Nares, Phraya and Khun Chang
Ethnicity (C6)	8	1.52	Lao, Thai, Lawa, Phuan and Song
Place (C7)	37	7.01	Samnak, Yung, Wat, Khok and Saphan
Religion (C8)	6	1.14	Sangkho, Phra, Nak and Chi
Items, utensils and food (C9)	15	2.84	Kradas, Mo, Dap and Khanomchin
Family member (C10)	5	0.94	Ta, Yai, Pu and Mae
Total	528	100.00	
Toponyms that relate to more than one aspect of geography			
Topography + Plant (C11)	214	56.17	Don Kaprao
Topography + Animal (C12)	33	8.66	Huai Pla Chon
Topography + Position, location and direction (C13)	26	6.82	Don Klang and Koh Klang
Topography + Place (C14)	16	4.20	Tha Talat and Don Hokhoi
Topography + Ethnicity (C15)	5	1.32	Khleng Khom
Topography + Family member (C16)	13	3.41	Ban Don Taku
Topography + Items, utensils and food (C17)	21	5.51	Khok Mo
Topography + Religion (C18)	6	1.58	Khok Phra and Tha Phra
Plant + Animal (C19)	9	2.36	Phai Luknok
Plant + Place (C20)	4	1.05	Samnak Taka
Plant + Family member (C21)	3	0.79	Phai Ta Mo
Plant + Ethnicity (C22)	2	0.52	Yang Lao
Plant + Name of important person (C23)	2	0.52	Pho Phraya
Place + Animal (C24)	4	1.05	Rong Chang
Place + Family member (C25)	3	0.79	Saphan Chek
Place + Position, location and direction (C26)	5	1.31	Thay Ban
Position, location and direction + Plant (C27)	15	3.94	Hua Sakae
Total	381	100.00	
Other toponyms			
An adverb that appears as a single word or adverb + noun (C28)	99	100.00	Mai, Den, Samthong and Phonsawan
Total	99	100.00	

เมื่อพิจารณาความถี่มากที่สุด 5 อันดับแรกของภูมินามในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียวและมากกว่าหนึ่งด้านพบว่า กลุ่มภูมิประเทศมีการใช้คำว่าหนองตั้งชื่อหมู่บ้านมากที่สุด พบ 176 หมู่บ้าน รองลงมาคือ ดอน 104 หมู่บ้าน ท่า 47 หมู่บ้าน วัง 38 หมู่บ้าน และเขา 26 หมู่บ้าน ตามลำดับ กลุ่มพืชพรรณพบคำว่าโพธิ์มากที่สุดจำนวน 30 หมู่บ้าน ตามด้วย ไม้ 29 หมู่บ้าน ตาล 15 หมู่บ้าน บัว 15 หมู่บ้าน และสะแก 13 หมู่บ้าน ตามลำดับ กลุ่มสัตว์พบคำว่าช้างมากที่สุดจำนวน 12 หมู่บ้าน ตามด้วยปลา 10 หมู่บ้าน จระเข้ 4 หมู่บ้าน เสือ 4 หมู่บ้าน และคำว่าผึ้ง นก ม้า และกระทิงจำนวนละ 3 หมู่บ้านเท่ากัน กลุ่มตำแหน่งที่ตั้งและทิศทางพบคำว่าหัวมากที่สุด 15 หมู่บ้าน ตามด้วยคำว่าปาก 11 หมู่บ้าน กลาง 9 หมู่บ้าน ใต้ 3 หมู่บ้าน และสุด ปลาย เหนือ ตะวันออกจำนวนละ 2 หมู่บ้าน กลุ่มชื่อบุคคลสำคัญพบคำว่านเรศมากที่สุด 2 หมู่บ้าน คำอื่น ๆ พบจำนวนละ 1 หมู่บ้าน เช่น เจ้าขาว องค์รักษ์ ขุนช้าง ขุนบุญมา พระยา สุวรรณ เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์พบคำว่า จร้า (ลาวเวียง) และคำว่ากุลา มากที่สุด จำนวนละ 2 หมู่บ้าน คำอื่น ๆ พบจำนวนละ 1 หมู่บ้าน เช่น โซ่ง โข้ง พวน ละว้า ตะเพินคี ลาว ขอม ไทย เป็นต้น กลุ่มสถานที่พบคำว่าวัดมากที่สุด จำนวน 13 หมู่บ้าน ตามด้วยคำว่าทับและโรง จำนวนละ 7 หมู่บ้าน ศาลาและตลาด จำนวนละ 4 หมู่บ้าน ตามลำดับ กลุ่มศาสนาพบคำว่าพระมากที่สุด จำนวน 6 หมู่บ้าน นาค 2 หมู่บ้าน สังฆ ชีปะขาว บวช สังฆาย จำนวนละ 1 หมู่บ้าน กลุ่มสิ่งของเครื่องใช้และอาหารพบคำว่าหม้อมากที่สุด จำนวน 6 หมู่บ้าน ตามด้วยคำว่า เสอระ กระเบื้อง และช่อ จำนวนละ 3 หมู่บ้าน คำว่าขนมจีน 2 หมู่บ้าน กลุ่มลำดับญาติพบคำว่ายายมากที่สุด จำนวน 7 หมู่บ้าน ตามด้วยตา 6 หมู่บ้าน แม่ 3 หมู่บ้าน ปู่ 2 หมู่บ้าน พี่น้องและอาจำนวนละ 1 หมู่บ้าน

2. รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามด้วยดัชนีเพื่อนบ้านใกล้ที่สุด โดยใช้เทคนิค Average Nearest Neighbor พบว่า ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้าน และภูมินามลักษณะอื่น ๆ มีรูปแบบการกระจายเป็นแบบรวมกลุ่ม (Table 2 และ Figure 2) ยกตัวอย่างเช่น ภูมินามของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ซึ่งมีรูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านแบบรวมกลุ่ม เช่น บ้านจรเข้สามพัน บ้านจระเข้ร้อย บ้านจระเข้ใหญ่ บ้านพังม่วง บ้านมดแดง บ้านหงส์ บ้านบางปลาหมอ บ้านบางปลาหม้อ และบ้านบางกุ้ง มีทำเลที่ตั้งรวมกลุ่มบริเวณตอนกลางของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งน้ำสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำสุพรรณบุรี คลองบางคี่ และคลองจระเข้สามพัน

Table 2 Distribution Pattern of Villages According to Main Type Toponyms

Characteristics of Toponym	Index Value	Distribution Pattern
Toponyms that relate to only one aspect of geography	0.721153	cluster
Toponyms that relate to more than one aspect of geography	0.725603	
Other toponyms	0.77388	
All villages in Suphanburi Province	0.752228	

เมื่อพิจารณารูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านตามลักษณะภูมินามย่อยพบว่า ภูมินามของหมู่บ้านที่เป็นภูมิประเทศ + พืชพรรณ มีค่าดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงต่ำสุด คือ 0.701317 เป็นลักษณะการกระจายตัวแบบรวมกลุ่ม มีระยะห่างของหมู่บ้านน้อยที่สุด ในขณะที่ภูมินามของหมู่บ้านที่เป็นพืชพรรณ + ชื่อบุคคลสำคัญ มีค่าดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงมากที่สุด คือ 305.575222 เป็นลักษณะการกระจายตัวแบบกระจัดกระจาย มีระยะทางระหว่างหมู่บ้านมากที่สุด (Table 3 และ Figure 3)

Table 3 Distribution Pattern of Villages According to Subtype Toponyms

Characteristics of Toponym	Index Value	Distribution Pattern
Topography + Plant (C11)	0.701317	cluster
Topography (C1)	0.711295	
Plant (C2)	0.728721	
Animal (C3)	0.811858	
Topography + Position, location and direction (C13)	0.913967	random
Topography + Animal (C12)	1.002995	
Family member (C10)	1.023845	
Place (C7)	1.053476	
Topography + Items, utensils and food (C17)	1.065566	
Ethnicity (C6)	1.068082	
Name of important person (C5)	1.086615	
Topography + Family member (C16)	1.114189	
Position, location and direction (C4)	1.124927	
Topography + Religion (C18)	1.198037	
Plant + Animal (C19)	1.23631	
Position, location and direction + Plant (C27)	1.254553	disperse
Topography + Place (C14)	1.354164	
Items, utensils and food (C9)	1.393712	
Religion (C8)	1.961349	
Plant + Place (C20)	2.290627	
Place + Position, location and direction (C26)	2.65299	
Topography + Ethnicity (C15)	2.922124	
Place + Animal (C24)	3.747105	
Place + Family member (C25)	3.973583	
Plant + Family member (C21)	4.042052	
Plant + Ethnicity (C22)	129.923689	
Plant + Name of important person (C23)	305.575222	

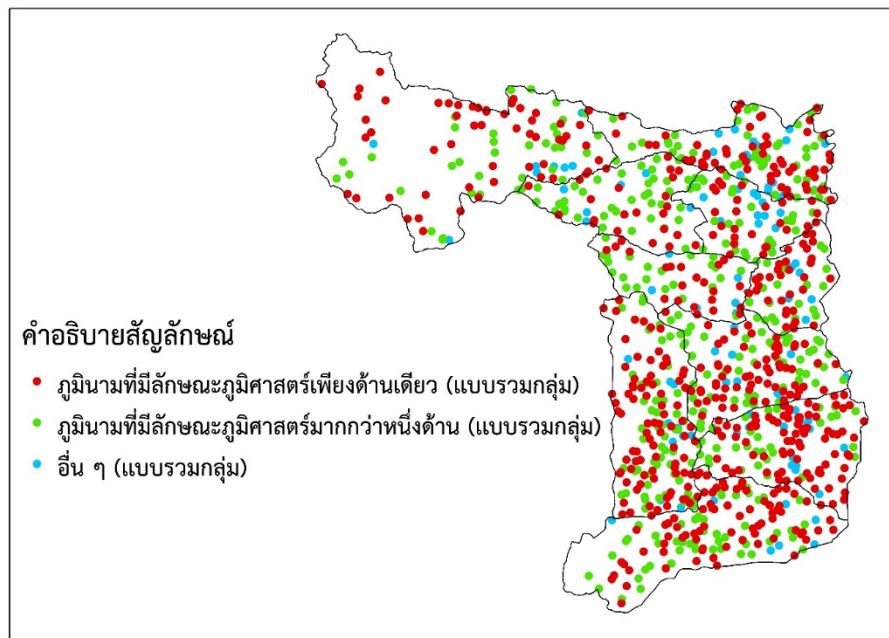

Figure 2 Map of Distribution of Villages in Suphan Buri Province According to Main Type Toponyms

(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024b)

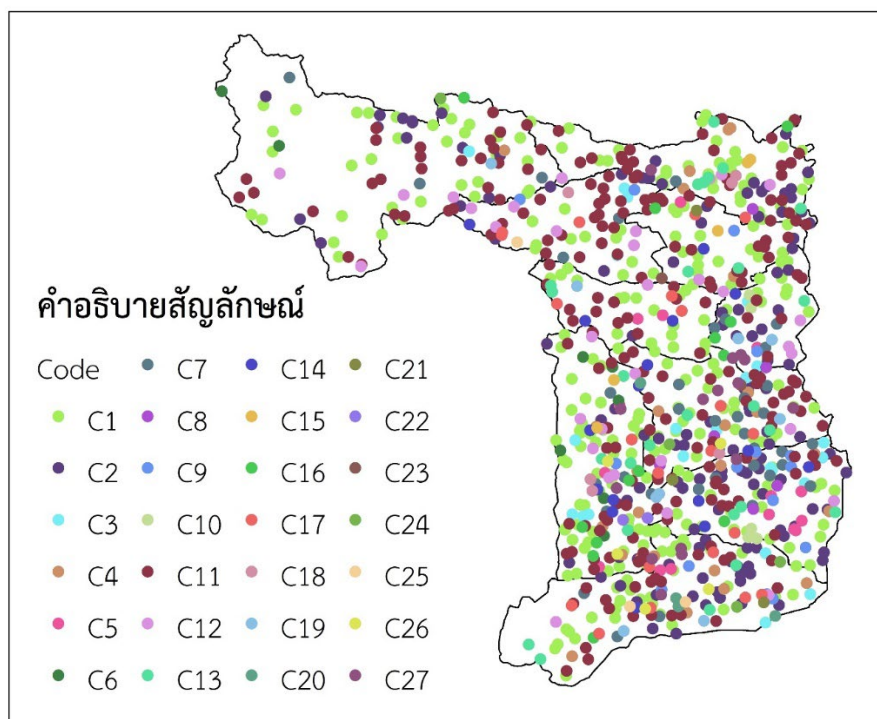

Figure 3 Map of Distribution of Villages in Suphan Buri Province According to Subtype Toponyms

(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024c)

3. ความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม

จากการศึกษาความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีทั้งหมด 1,008 หมู่บ้าน พบความหนาแน่นมาก (สีแดง) ฝั่งตะวันออกตั้งแต่ทิศเหนือลงมาถึงใต้ของจังหวัด ในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภออู่ทอง อำเภอสองพี่น้อง อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสามชูก และอำเภอเดิมบางนางบวช (Figure 4) ปัจจัยที่ส่งผลให้มีความหนาแน่นของหมู่บ้านมากในอำเภอดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสภาพธรรมชาติ เช่น พื้นที่อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำสุพรรณบุรี เป็นที่ราบลุ่ม มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเกษตร และปัจจัยทางด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ความเป็นศูนย์กลางของจังหวัด มีเส้นทางคมนาคมสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรและการบริการต่าง ๆ เช่น ถนนสาย 340 (บางบัวทอง-สุพรรณบุรี) ถนนสาย 321 (ถนนมาลัยแมน) เป็น

พื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ในอดีตอยู่ทองเคยเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมทวารวดี เป็นเมืองท่าโบราณที่สำคัญ และเป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดของอาณาจักรทวารวดี ส่วนความหนาแน่นปานกลาง (สีเหลือง) พบด้านตะวันตกของจังหวัดในอำเภอดอนเจดีย์และอำเภอหนองหญ้าไซ โดยมีพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าคอย และระบบน้ำที่เป็นลำคลอง หนองน้ำ และระบบชลประทาน เหมาะแก่การเพาะปลูกแต่น้ำน้อย ปริมาณน้ำไม่มากเท่าที่ราบลุ่มแม่น้ำสุพรรณบุรีซึ่งเป็นแม่น้ำสายหลัก รวมทั้งการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความหนาแน่นน้อย (สีเขียว) พบด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือที่อำเภอด่านช้าง เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสูงและเขตอุทยานแห่งชาติพุเตย ไม่เหมาะสมสำหรับการตั้งถิ่นฐานหรือการเกษตร แหล่งน้ำมีจำกัด รวมทั้งห่างไกลจากศูนย์กลางเมือง

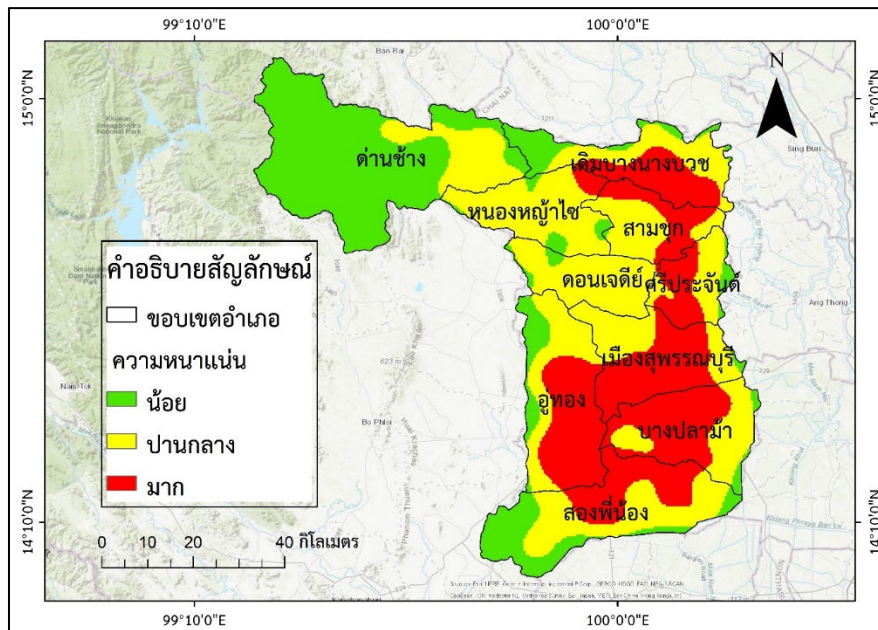

Figure 4 Kernel Density of Total Villages in Suphan Buri Province

(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024d)

เมื่อพิจารณาความหนาแน่นของภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียวพบ ภูมินามส่วนใหญ่หนาแน่นมาก (สีแดง) ด้านฝั่งตะวันออกของจังหวัดในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง เช่น กลุ่มภูมินามที่เกี่ยวข้องกับพืชพรรณ สัตว์ ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทาง ชื่อบุคคลสำคัญ สถานที่ ศาสนา สิ่งของเครื่องใช้และอาหาร และลำดับญาติ (Figure 5) โดยสาเหตุที่ทำให้ภูมินามหนาแน่นมากในพื้นที่ดังกล่าว เช่น ทางทิศตะวันออกของจังหวัดมีแม่น้ำ คลองธรรมชาติ และดินดี ทำให้พืชพรรณเจริญเติบโต (บัว ไข่ หวาย กก บอน สะแก กุ่ม ตะเคียน โพธิ์ ตาล ยาง) รวมถึงมีสัตว์ต่าง ๆ (จระเข้ มดแดง ปลา หงส์ เสือ ช้าง) ตำแหน่งที่ตั้งและทิศทางมักเชื่อมโยงกับเส้นทางคมนาคมและการเดินทางทั้งแม่น้ำและถนนจึงนำมาตั้งเป็นชื่อหมู่บ้าน (หัวถนน บ้านเหนือ ปาก ตะวันออก บน) การมีบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอำเภอบางปลาม้า เช่น บ้านเจ้าขาว เดิมชื่อบ้านจ้าวขาว หมายถึงผู้เป็นใหญ่หรือหัวหน้าที่ดูแลพื้นที่นี้ในอดีต หรือบ้านองครักษ์มีเรื่องเล่าว่า ช่วงปลายรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) ได้เสด็จประพาสมาทางเรือผ่านหมู่บ้านโคกและทรงประทับค้างพักแรมที่บ้านหัวเลน มีชาวบ้านได้พบตราสัญลักษณ์ของทหารองครักษ์ที่ตามเสด็จ จึงเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านจากบ้านโคกเป็นหมู่บ้านองครักษ์ตั้งแต่นั้นมา ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับสถานที่อย่างวัด ที่มักจะเป็นศูนย์กลางของการตั้งถิ่นฐาน หมู่บ้านในบริเวณใกล้เคียงกับวัดอาจได้รับชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ภูมินามหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องใช้และอาหารเป็นผลมาจากการตั้งชื่อที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและอาชีพของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะการเกษตรกรรมและการผลิตอาหารที่เป็นอาชีพหลัก การใช้สิ่งของในชีวิตประจำวันหรือผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นในการตั้งชื่อหมู่บ้านจึงเป็นวิธีหนึ่งที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่คนในชุมชนใช้และสภาพแวดล้อมในพื้นที่

ในขณะที่ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับภูมิประเทศพบหนาแน่นมากด้านตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกของจังหวัดซึ่งสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศที่พบในพื้นที่ เช่น ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ดอน ภูเขา เป็นต้น ภูมินามชาติพันธุ์จะหนาแน่นมากด้านตะวันตกของจังหวัดที่อำเภออุททอง (Figure 5) ประกอบไปด้วย บ้านจรัลเก่า บ้านจรัลใหม่ บ้านโขง บ้านพวน บ้านนาลาว และบ้านโน้ง ซึ่งทั้งหมดเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากประเทศลาวและเวียดนาม

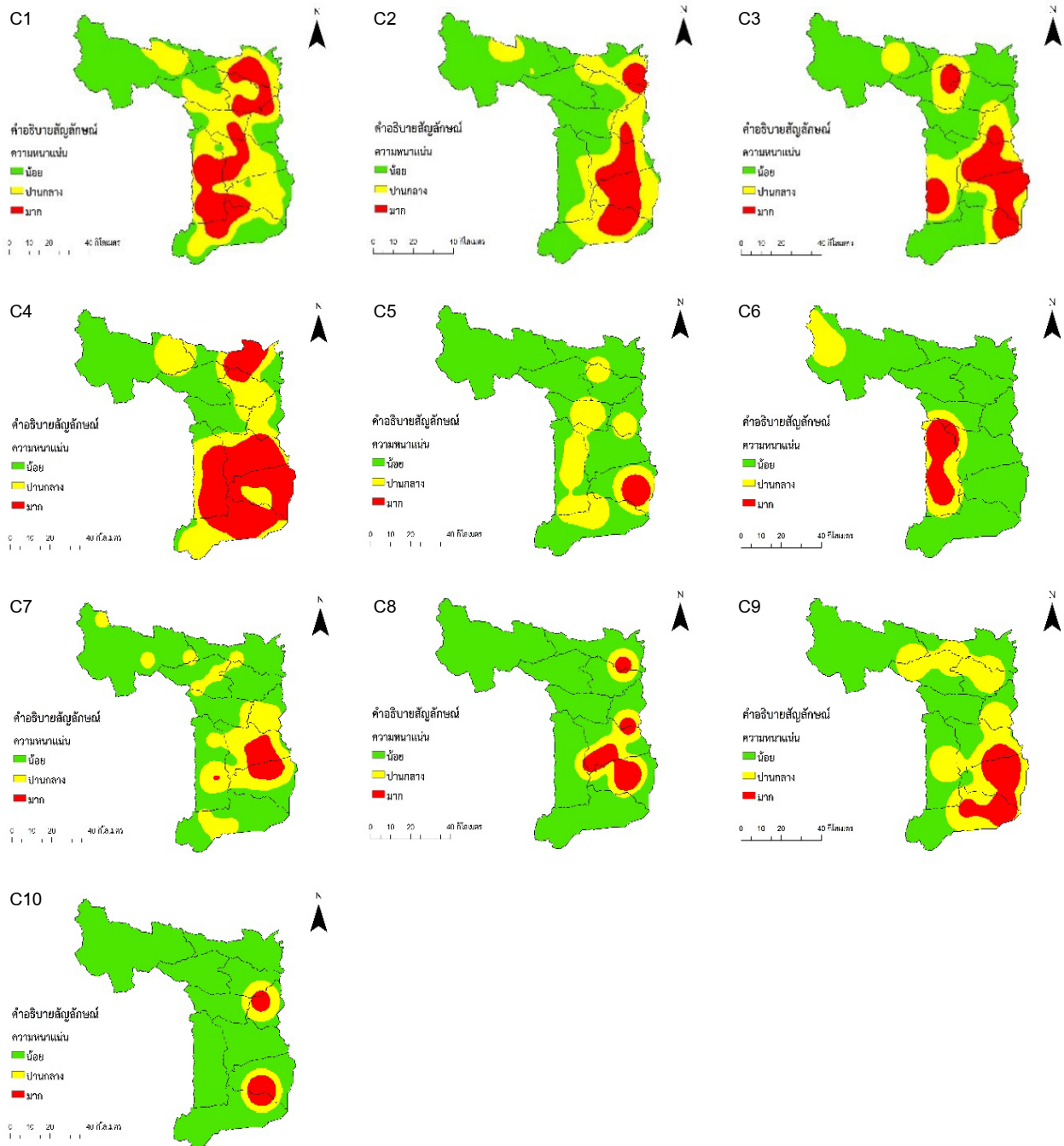

Figure 5 Kernel Density of Toponyms That Relate to Only One Aspect of Geography

(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024e)

ส่วนภูมินามหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้านส่วนใหญ่พบความหนาแน่นมากบริเวณด้านตะวันออกตั้งแต่เหนือถึงใต้ของจังหวัด (Figure 6) สอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมในพื้นที่

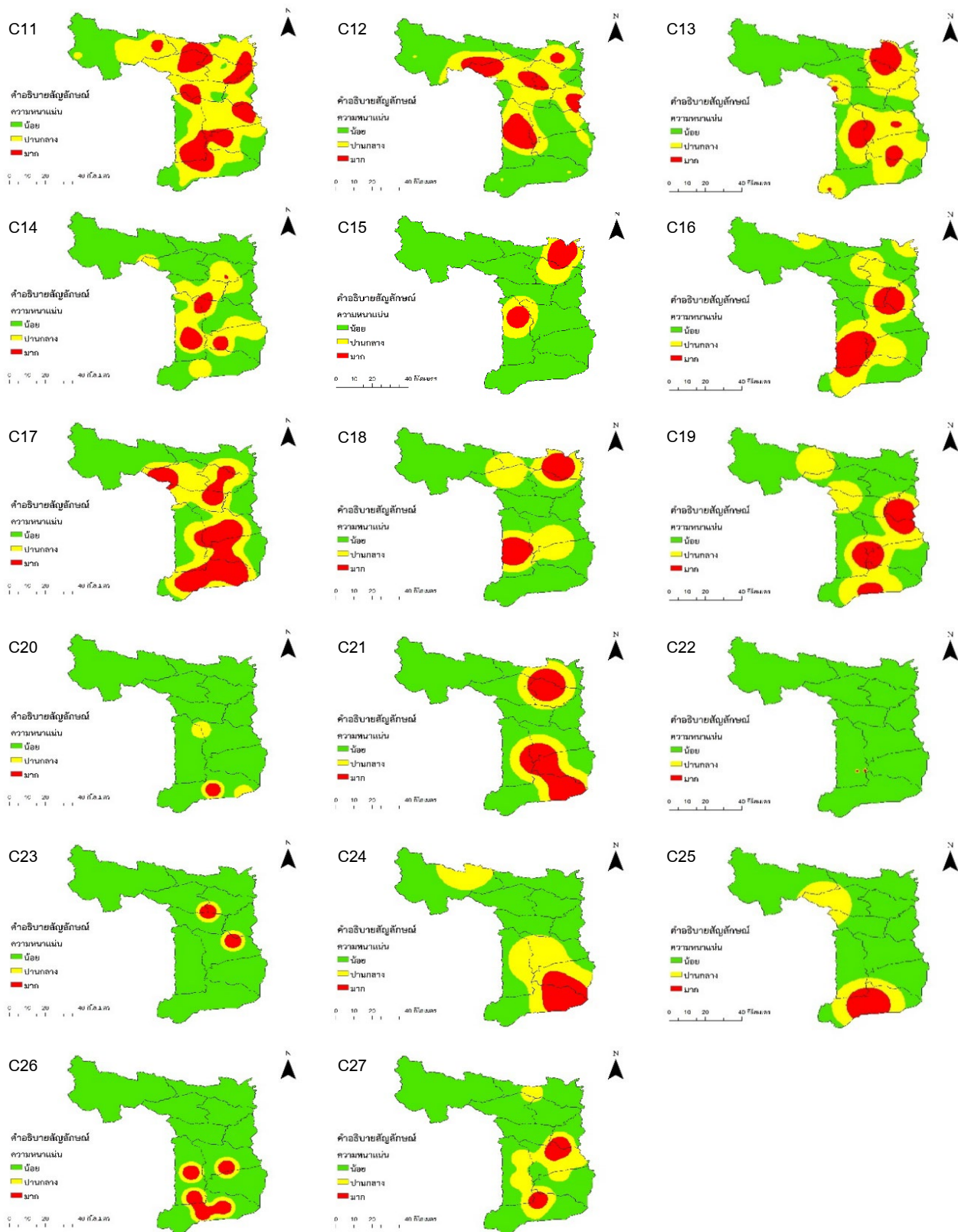

Figure 6 Kernel Density of Toponyms That Relate to More Than One Aspect of Geography

(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024f)

เมื่อนำข้อมูลหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 1,008 หมู่บ้าน มาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลระดับความสูงภูมิประเทศ พบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับความสูงน้อยกว่า 100 เมตร จำนวน 942 หมู่บ้าน (ร้อยละ 93.45) รองลงมาคือ หมู่บ้านในระดับความสูง 100 – 200 เมตร จำนวน 37 หมู่บ้าน (ร้อยละ 3.67) หมู่บ้านในระดับความสูง 200 – 300 เมตร จำนวน 18 หมู่บ้าน

(ร้อยละ 1.79) หมู่บ้านในระดับความสูงมากกว่า 400 เมตร จำนวน 6 หมู่บ้าน (ร้อยละ 0.59) และหมู่บ้านในระดับความสูง 300 – 400 เมตร จำนวน 5 หมู่บ้าน (ร้อยละ 0.50) ตามลำดับ (Table 4) นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่าภูมินามมีความเกี่ยวข้องกับระดับความสูงในจังหวัดสุพรรณบุรี ยกตัวอย่างเช่น ภูมินามที่ระดับความสูงน้อยกว่า 100 เมตร กลุ่มพื้นที่ราบหรือที่ลุ่มต่ำปรากฏคำว่า หนอง บ่อ สระ ท่า ตลิ่ง โป่ง วัง รวง ลาด และบาง ถัดจากที่ลุ่มต่ำแม่น้ำขึ้นมาปรากฏคำว่าดอน เนิน และโคก ภูมินามที่ระดับความสูง 100 – 400 เมตร เป็นที่ราบสูงและเนินเขา พบคำว่า เขา และภูมินามที่ระดับความสูงมากกว่า 400 เมตร พบคำว่าน้ำตก

Table 4 Villages in Suphan Buri Province According to Altitude

Altitude (meters)	Number of Villages	Percentage
< 100	942	93.45
100 – 200	37	3.67
200 – 300	18	1.79
300 – 400	5	0.50
> 400	6	0.59
Total	1,008	100

การวิเคราะห์หมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีกับข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินพบว่า หมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน 563 หมู่บ้าน (ร้อยละ 55.85) รองลงมาคือ หมู่บ้านในพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง จำนวน 401 หมู่บ้าน (ร้อยละ 39.78) หมู่บ้านในพื้นที่เบ็ดเตล็ด จำนวน 16 หมู่บ้าน (ร้อยละ 1.59) หมู่บ้านในพื้นที่แหล่งน้ำ จำนวน 15 หมู่บ้าน (ร้อยละ 1.49) และหมู่บ้านในพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 13 หมู่บ้าน (ร้อยละ 1.29) ตามลำดับ (Table 5)

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ถูกลนำมาสร้างแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีกับระดับความสูง ดัง Figure 7 และ Figure 8 ซึ่งระดับความสูงของจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ระหว่าง -45 – 1,126 เมตร นำมาจัดลำดับชั้นใหม่เป็น 5 ชั้นข้อมูล ผลพบว่า ภูมินามของหมู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับความสูงน้อยกว่า 100 เมตร ซึ่งกลุ่มภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศพบมากที่สุด จำนวน 239 หมู่บ้าน ตามด้วย ภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ + พืชพรรณ จำนวน 194 หมู่บ้าน และภูมินามที่แสดงพืชพรรณ จำนวน 116 หมู่บ้าน ตามลำดับ

กลุ่มภูมินามที่อยู่ในระดับความสูง 100 – 200 เมตร พบว่า กลุ่มภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศและกลุ่มภูมิประเทศ + พืชพรรณพบมากที่สุด (จำนวนกลุ่มละ 14 หมู่บ้าน) ตามด้วยภูมินามที่แสดงพืชพรรณ (จำนวน 8 หมู่บ้าน) และภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ + สัตว์ (จำนวน 1 หมู่บ้าน) ตามลำดับ

กลุ่มภูมินามที่อยู่ในระดับความสูง 200 – 300 เมตร พบว่า กลุ่มภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศพบมากที่สุด (จำนวน 9 หมู่บ้าน) ตามด้วย ภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ + พืชพรรณ (จำนวน 3 หมู่บ้าน และภูมินามลักษณะอื่น ๆ (จำนวน 2 หมู่บ้าน) ตามลำดับ

กลุ่มภูมินามที่อยู่ในระดับความสูง 300 – 400 เมตร พบว่า กลุ่มภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศพบมากที่สุด (จำนวน 3 หมู่บ้าน) ตามด้วยภูมินามที่แสดงภูมิประเทศ + พืชพรรณ และ ภูมิประเทศ + สัตว์ (จำนวนกลุ่มละ 1 หมู่บ้าน) ตามลำดับ

กลุ่มภูมินามที่อยู่ในระดับความสูงมากกว่า 400 เมตร พบว่า กลุ่มภูมินามที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ + พืชพรรณพบมากที่สุด (จำนวน 2 หมู่บ้าน) ตามด้วยภูมินามที่แสดงภูมิประเทศ กลุ่มพืชพรรณ กลุ่มชาติพันธุ์ และกลุ่มสถานที่ (จำนวนกลุ่มละ 1 หมู่บ้าน) ตามลำดับ

Table 5 Villages in Suphan Buri Province According to Land Use

Land Use Type	Number of Villages	Percentage
Agricultural land	563	55.85
Forest land	13	1.29
Urban and built-up land	401	39.78
Water body	15	1.49
Miscellaneous land	16	1.59
Total	1,008	100

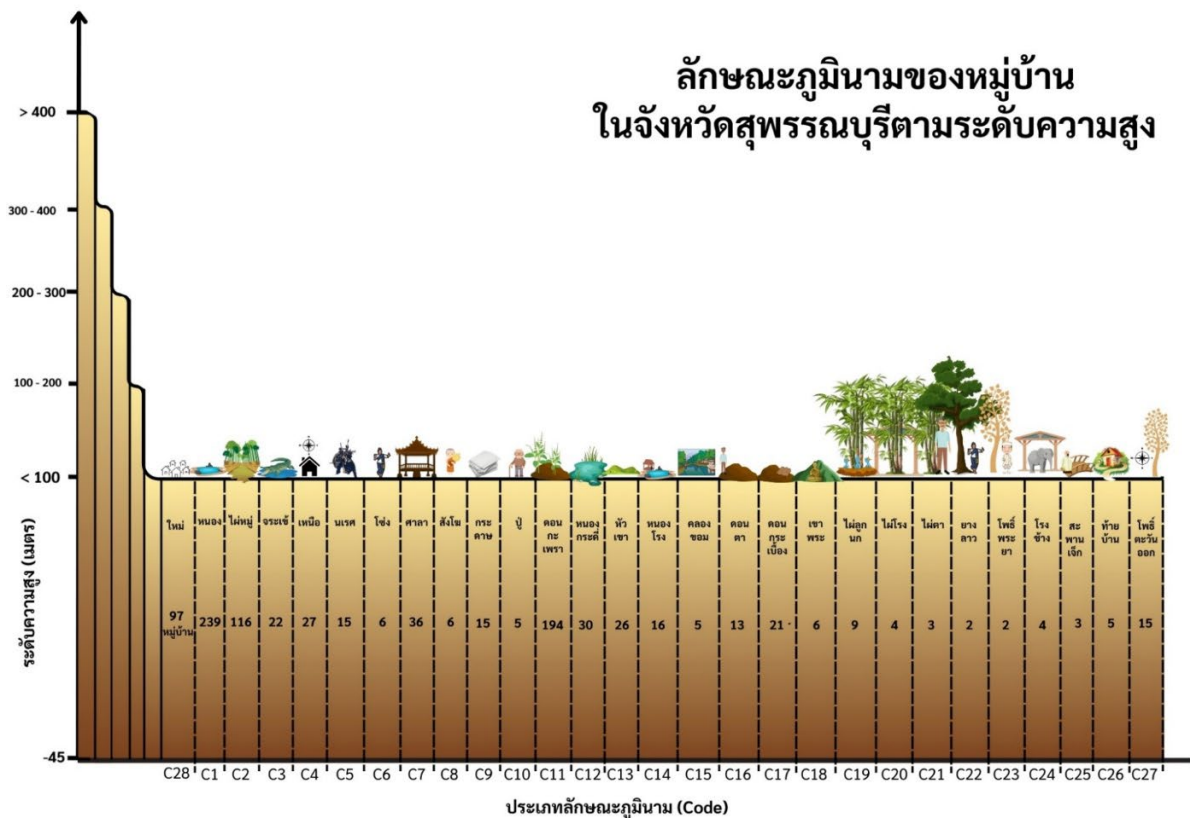

Figure 7 The Relationship Between Toponyms of Villages and Elevations Less Than 100 Meters
(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024g)

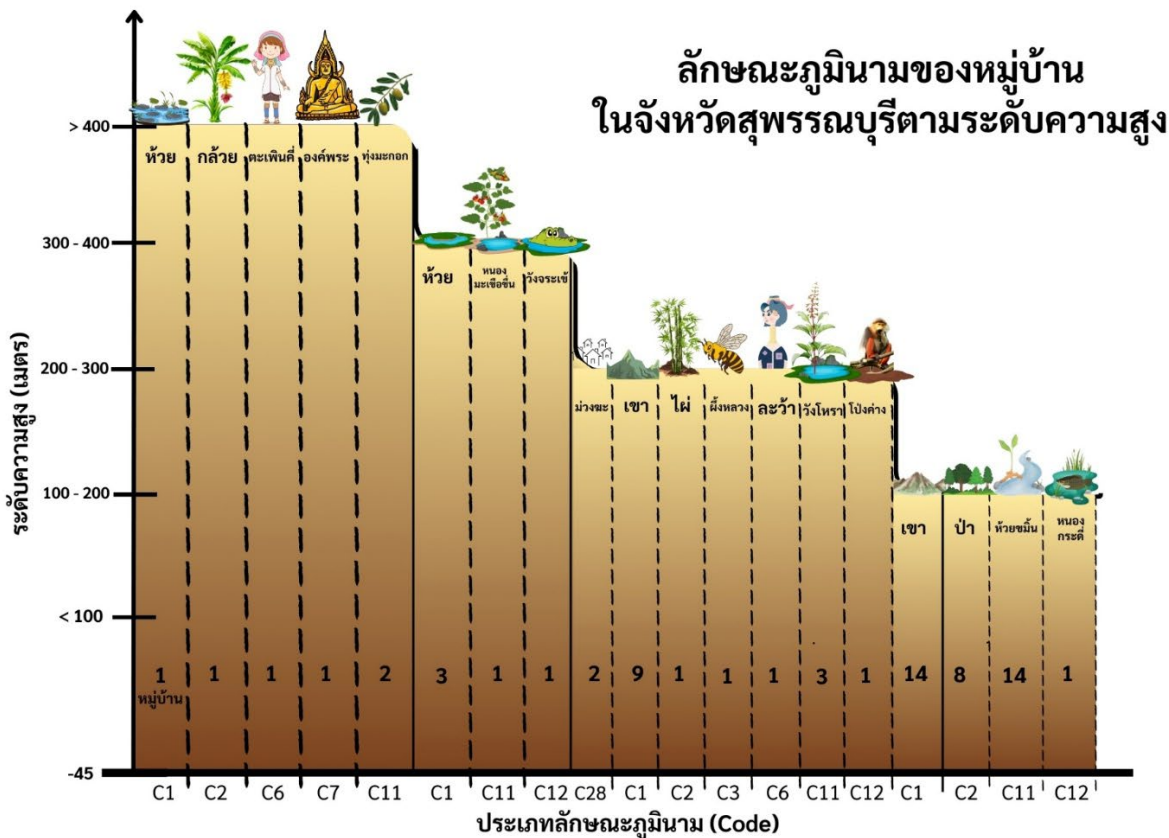

Figure 8 The Relationship Between Toponyms of Villages and Elevations From 100 to More Than 400 Meters
(Source: Phansomboon & Jirasirichote, 2024h)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การจำแนกหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีตามลักษณะภูมินาม พบภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว จำนวน 528 หมู่บ้าน (ร้อยละ 52.38) ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้านจำนวน 381 หมู่บ้าน (ร้อยละ 37.80) และภูมินามลักษณะอื่น ๆ จำนวน 99 หมู่บ้าน (ร้อยละ 9.82) โดยภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว เป็นนามที่เกี่ยวข้องกับภูมิประเทศมากที่สุด จำนวน 266 หมู่บ้าน ภูมินามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้านพบ นาม ภูมิประเทศ + พืชพรรณ มากที่สุด จำนวน 214 หมู่บ้าน เมื่อพิจารณาความถี่ของภูมินามที่ใช้ตั้งชื่อหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า “หนอง” มากที่สุด ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดภูมินามของ Piyapakorn (1988) ที่กล่าวว่า การตั้งชื่อของสถานที่มักมาจากลักษณะเฉพาะของพื้นที่ เช่น แหล่งน้ำ ที่ดอน ลักษณะภูมิประเทศ พืชพรรณธรรมชาติ เป็นต้น และสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของ Kijrakkul (1985) ที่กล่าวถึงปัจจัยทางด้านสภาพธรรมชาติและด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ โดยจะเลือกบริเวณที่มีแหล่งน้ำ ดินอุดมสมบูรณ์ สภาพภูมิประเทศราบลุ่มแม่น้ำ อากาศเหมาะสม ทรัพยากรธรรมชาติเพียงพอต่อการลงทุนทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาของ Kitcharoen & Pratkananyu (2020) ที่ได้ศึกษาภูมินามภูมิศาสตร์ในจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า มีภูมินามหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากที่สุดและพบในพื้นที่แหล่งน้ำมากที่สุด เช่น ห้วย หนอง

แม้ว่าผลการศึกษาจะพบภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีเกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์กายภาพมากที่สุด แต่ก็ยังพบภูมินามของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์มนุษย์ ยกตัวอย่างเช่น ภูมินามเกี่ยวกับชาติพันธุ์ ประกอบไปด้วย บ้านจรัลเก่า บ้านจรัลใหม่ บ้านโขง บ้านพวน บ้านนาลาว บ้านโขง บ้านยางลาว และบ้านยางไทย ตั้งอยู่ในอำเภออู่ทอง บ้านละว้าวังควายและบ้านตะเพินคีในอำเภอด่านช้าง บ้านวังกุลาในอำเภอดำเนินนางพูน และบ้านคลองขอมในอำเภอสามชูก จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีพบว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเมืองสุพรรณบุรีเป็นเขตที่พระราชทานให้เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนเชื้อสายเขมรและลาวหลายกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมาจากหัวเมืองต่าง ๆ รวมทั้งที่อพยพเข้าพึ่งบรมโพธิสมภาร อาทิ กลุ่มลาวเวียงที่อพยพมาจากเขตเมืองเวียงจันทน์ กลุ่มลาวพวน กลุ่มลาวครั่ง และยังประกอบไปด้วยไทยพื้นถิ่น ไทยเชื้อสายจีน ไทยทรงดำ ไทยละว้า ไทยญวน และกะเหรี่ยง (Nhoopan et al., 2003, as cited in Boonyasathit et al., 2017) ซึ่งกลุ่มอำเภออู่ทองจะเป็นชุมชนลาวเวียงที่ปัจจุบันมีความเข้มแข็งและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมอย่างต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มอำเภอด่านช้างจะเป็นชาติพันธุ์ลัวะหรือละว้าหรือละเวือะและกะเหรี่ยง อำเภอดำเนินนางพูนที่บ้านวังกุลาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทและปะโอหรือกะเหรี่ยงดำที่อพยพจากรัฐฉาน รัฐมอญ ประเทศเมียนมา หรือมณฑลยูนนาน ประเทศจีน

นอกจากนี้ ยังพบภูมินามที่เกี่ยวข้องกับชื่อบุคคลสำคัญ เช่น บ้านขุนบุญมา ตั้งอยู่ในตำบลพลับพลาไชย อำเภออู่ทอง ขุนบุญมาคือหนึ่งในบุคคลที่นำชาวลาวเวียงเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกที่ตำบลพลับพลาไชยตั้งแต่สมัยธนบุรี (Saeung, 2015) อีกหนึ่งบุคคลคือขุนอิน โดยเห็นว่าบริเวณดังกล่าวมีลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกับที่เวียงจันทน์คือเป็นที่ราบสลับกับภูเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การทำเกษตรซึ่งเป็นอาชีพที่ชาวลาวเวียงถนัด ถัดมาคือบ้านนเรศและบ้านนเรศพัฒนา ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 18 แห่งอาณาจักรอยุธยา เมื่อพม่ายกทัพเข้ามาเพื่อจะตีกรุงศรีอยุธยา องค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงทราบข่าว จึงได้จัดทัพยกมาเพื่อสกัดทัพพม่าบริเวณดอนเจดีย์ และบ้านโพธิ์พระยา ตำบลโพธิ์พระยา อำเภอเมืองสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ที่มีต้นโพธิ์อยู่มาก และเป็นแนวทางเดินทัพในสมัยอยุธยา มีแม่ทัพพม่าท้าวพระยาหมื่นได้เดินทางประพาสป่ามาจากอยุธยา และจะมาหยุดพักผ่อนไต้ต้นโพธิ์ เมื่อมาพักค้างแรมและพักผ่อนสบายก็จะอยู่กันเป็นเวลานาน มีเจ้าพระยาหนามบางทอนได้ครอบครองอยู่ที่บ้านไต้ต้นโพธิ์นี้ ชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านโพธิ์พระยามาจนถึงปัจจุบัน (Pho Phraya Subdistrict Municipality, n.d.)

ผลการศึกษาครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Naijarun (2019) ที่ได้ศึกษาคุณค่าของภูมินามในตำบลเมืองบางขลัง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่าการตั้งหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับด้านภูมิศาสตร์ เช่น แหล่งน้ำที่สำคัญ พืชพรรณ สัตว์ที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กับด้านวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสะท้อนการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น ชาติพันธุ์ ความเชื่อ ศาสนา บุคคลสำคัญ การประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการเรียกขานในท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น

การพบภูมินามในจังหวัดสุพรรณบุรีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์มากกว่าหนึ่งด้าน สะท้อนให้เห็นความเชื่อมโยงในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่ไม่ได้พิจารณาเพียงปัจจัยทางด้านกายภาพด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่อาศัยปัจจัยกายภาพที่มี

ความหลากหลายในพื้นที่ร่วมกัน ทั้งลักษณะภูมิประเทศ อากาศ แหล่งน้ำ ดิน ป่าไม้ พืชพรรณ สัตว์ หรือแร่ธาตุ ตัวอย่างหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีเช่น บ้านหนองโพธิ์ บ้านหนองไผ่ บ้านดอนตำลึง บ้านหนองกระทิง บ้านหนองงูเห่า บ้านท่าช้าง เป็นต้น มนุษย์เข้ามาตั้งถิ่นฐานและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีในพื้นที่เพื่อกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การทำเหมืองแร่ การค้าขาย รวมถึงการพัฒนาเป็นเส้นทางคมนาคมและการขนส่ง ซึ่งช่วยเพิ่มมุมมองและทำให้เห็นถึงความซับซ้อนของภูมิทัศน์และวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับภูมินามในพื้นที่นั้น ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

รูปแบบการกระจายตัวของหมู่บ้านทั้งหมดในจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นรูปแบบรวมกลุ่ม โดยมีทำเลที่ตั้งรวมกลุ่มบริเวณตอนกลางของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่แหล่งน้ำสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำสุพรรณบุรี คลองบางคี่ และคลองจรเข้สามพัน ภูมินามของหมู่บ้านที่เป็นภูมิประเทศ + พืชพรรณ มีค่าดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงต่ำสุด เป็นลักษณะการกระจายตัวแบบรวมกลุ่ม มีระยะห่างของหมู่บ้านน้อยที่สุด และภูมิที่นามของหมู่บ้านที่เป็นพืชพรรณ + ชื่อบุคคลสำคัญ มีค่าดัชนีเพื่อนบ้านใกล้เคียงมากที่สุด เพราะมีระยะห่างของหมู่บ้านใกล้เคียงกัน จึงมีรูปแบบการกระจายแบบกระจุกกระจาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Jirasirichote & Silparat (2020) ที่ได้ศึกษาภูมินามและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการกระจายตัวของนามที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นแบบรวมกลุ่ม ที่มีภูมินามของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิศาสตร์อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

ความหนาแน่นของหมู่บ้านในจังหวัดสุพรรณบุรีพบหนาแน่นมากในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า อำเภอดอนเจดีย์ อำเภอสองพี่น้อง อำเภอศรีประจันต์ อำเภอสองแคว และอำเภอเดิมบางนางบวช ซึ่งอยู่ในระดับความสูงน้อยกว่า 100 เมตร และอยู่ในพื้นที่เกษตรกรรม รวมทั้งอยู่ติดกับแม่น้ำสุพรรณบุรีและแม่น้ำจรเข้สามพัน สอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของ Kijrakkul (1985) ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสภาพธรรมชาติ เช่น พื้นที่อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำสุพรรณบุรี เป็นที่ราบลุ่ม มีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเกษตร อากาศเหมาะสม ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ และปัจจัยทางด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น ความเป็นศูนย์กลางของจังหวัด มีเส้นทางคมนาคมสะดวกในการเข้าถึงทรัพยากรและการบริการต่าง ๆ เมื่อมีปัจจัยเอื้ออำนวยในพื้นที่หลายด้านจึงส่งผลให้มีความหนาแน่นของหมู่บ้านสูง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบภูมินามในจังหวัดสุพรรณบุรีที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์กายภาพหนาแน่นมาก ด้านฝั่งตะวันออกของจังหวัดในอำเภอเมืองสุพรรณบุรี อำเภอบางปลาม้า และอำเภอสองพี่น้อง เนื่องจากบริเวณนี้มีแม่น้ำ คลองธรรมชาติ และดินดี ทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เช่น พืช สัตว์ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Thammasoot (2021) ที่ศึกษาสหสัมพันธ์เชิงพื้นที่ลักษณะภูมิประเทศของภูมินามจังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ความหนาแน่นของภูมินามตามลักษณะกายภาพมีความหนาแน่นมากบริเวณริมแม่น้ำโขง และในอำเภอเมืองหนองคาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านกายภาพของพื้นที่ส่งผลต่อการตั้งถิ่นฐานของประชาชน

ข้อเสนอแนะการศึกษา

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถนำข้อมูลนี้ไปเผยแพร่ในรูปแบบของเว็บไซต์การเรียนรู้เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบประวัติและตระหนักถึงคุณค่าของแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งสามารถนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเส้นทางท่องเที่ยว หรือเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป เช่น การศึกษาความต้องการและการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้เรื่องภูมินามในจังหวัดสุพรรณบุรี การรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับภูมินามในจังหวัดสุพรรณบุรีหรือพื้นที่อื่น ๆ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้าน และชาวบ้านที่อาศัยในพื้นที่ เพื่อเรียบเรียงเป็นข้อมูลพื้นฐาน อีกทั้งสามารถศึกษาเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความสำนึกต่อถิ่นที่ (sense of place) ที่สะท้อนคุณค่าความรู้สึกระหว่างคนกับสถานที่ โดยใช้แบบสอบถามกับคนในท้องถิ่น เป็นต้น

References

- Boonyarak, S., & Naiyasap, T. (1999). *Toponyms in Phitsanulok Province*. Phitsanulok: Cultural Research Project, Office of Arts and Culture, Pibulsongkram Rajabhat Institute. (In Thai)

- Boonyasathit, W., Pientam, C., & Silapabanleng, T. (2017). The Historical Development of Lao Wiang People in U Thong District, Suphan Buri Province. *Journal of Nakhonratchasima College*, 11(1), 26-38. (In Thai)
- Cheewinsiriwat, P. (2018). *Geographic Information System : Principles and Applications*. Bangkok: Academic Work Dissemination Project, Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Deelert, W., Wiyaporn, S., & Phaetprida, C. (2021). Toponyms of Temple in Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom province. *Academic Journal Bangkokthonburi University*, 10(1), 43-54. (In Thai)
- Gibin, M., Longley, P., & Atkinson, P. (2007). Kernel Density Estimation and Percent Volume Contours in General Practice Catchment Area Analysis in Urban Areas. In A. C. Winstanley (Ed.), (pp. 270-276), *Geographical Information Science Research Conference*, April 11-13, 2007. Kildare, Ireland. Retrieved 8 August 2023, from https://www.researchgate.net/profile/MaurizioGibin/publication/228950277_Kernel_Density_Estimation_and_Percent_Volume_Contours_in_General_Practice_Catchment_Area_Analysis_in_Urban_Areas/links/53feee280cf21edafd153ae4/Kernel-Density-Estimation-and-Percent-Volume-Contours-in-General-Practice-Catchment-Area-Analysis-in-Urban-Areas.pdf
- Jirasirichote, A., & Silparat, P. (2020). *Toponymy and Geographical Characteristics of Villages in Nakhon Pathom Province*. Retrieved 20 July 2023, from https://esd.kps.ku.ac.th/kuk-gallery/article_17/full_17_22Jan.pdf (In Thai)
- Ketted, B. (1993). *The Science and Art of Language*. Kalasin: Prasan Printing.
- Kijrukkul, N. (1985). *Settlement Geography*. Bangkok: Odeonstore Publishing. (In Thai)
- Kitcharoen, J., & Pratkanyu, K. (2020). Geography from Toponyms (Suphan Buri). *Rajapark Journal*, 14(36), 14-20. (In Thai)
- Liu, Y., & Others. (2024). Spatial Distribution of Toponyms and Formation Mechanism in Traditional Villages in Western Hunan, China. *Heritage Science*, 12(171), 1-28.
- Naijarun, K. (2019). Study of the Value of Toponyms in Muang Bangkhlang, Sawankhaloke District, Sukhothai Province. *Journal of Humanities, Naresuan University*, 14(1), 61-72. (In Thai)
- Pho Phraya Subdistrict Municipality. (n.d.). *Prawat Thetsaban Tambon Pho Phraya*. [History of Pho Phraya Subdistrict]. Retrieved 30 November 2024, from <https://www.phophaya.go.th/> (In Thai)
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024a). Figure 1 *Conceptual Framework*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024b). Figure 2 *Map of Distribution of Villages in Suphan Buri Province According to Main Type Toponyms*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024c). Figure 3 *Map of Distribution of Villages in Suphan Buri Province According to Subtype Toponyms*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024d). Figure 4 *Kernel Density of Total Villages in Suphan Buri Province*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024e). Figure 5 *Kernel Density of Toponyms That Relate to Only One Aspect of Geography*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024f). Figure 6 *Kernel Density of Toponyms That Relate to More Than One Aspect of Geography*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024g). Figure 7 *The Relationship Between Toponyms of Villages and Elevations Less Than 100 Meters*.
- Phansomboon, T., & Jirasirichote, A. (2024h). Figure 8 *The Relationship Between Toponyms of Villages and Elevations From 100 to More Than 400 Meters*.
- Piyapakorn, P. (1988). *Toponyms of Rural Village Settlements in the Northeastern Region Analyzed the Geographic Pattern of Common Nouns*. Bangkok: Department of Geography, Ramkhamhaeng University. (In Thai)

- Saeung, P. (2015). *Lao Wiang Plubplachai, Suphan Buri Province: The Development of the Ethnic Settlement*. Retrieved 29 November 2024, from <https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/358> (In Thai)
- Suphan Buri Provincial Administration Office. (2023). *Raichue Muban Tambon Amphoe Lae Changwat Suphan Buri*. [List of Villages, Sub-Districts, Districts, Suphan Buri Province]. Retrieved 20 July 2023, from <http://dopasuphanburi.go.th/public/> (In Thai)
- Suphan Buri Provincial Administrative Organization. (2023). *Khomun Phuenthan*. [Basic Information]. Retrieved 20 July 2023, from <https://www.suphan.go.th/content-10-182.html> (In Thai)
- Suphan Buri Provincial Cultural Office. (2023). *OngKhawamru Thang Watthanatham*. [Cultural Knowledge]. Retrieved 20 July 2023, from <https://suphanburi.m-culture.go.th/th> (In Thai)
- Suppawimut, W. (2022). *PhuMi Nam Witthaya (Toponymy) : Mong PhuMi Nam Phan Chue Tambon Nai Prathet Thai*. [Toponymy: Looking at the Landscape Through the Names of Sub-Districts in Thailand]. Retrieved 10 August 2023, from <https://geo.cmru.ac.th/?p=2105> (In Thai)
- Taeshapotiwarakun, C. (2018). Spatial Distribution of Housing Estates in the Area of Bangkok: Nong Chok District. *Built Environment Inquiry Journal*, 17(2), 115-135. (In Thai)
- Thammasoot, Y. (2021). Spatial Correlation of Terrain Characteristics Toponyms in Nong Khai Province. In Nakhon Ratchasima Rajabhat University (Ed.), *Proceeding of TSG13*, (pp. 1-10), TSG 13TH, January 27-28, 2021, Nakhon Ratchasima, Thailand. (In Thai)
- Tuncharoen, S., & Phankosol, S. (2021). Ethnic Identity in U-Thong District, Suphan Buri Province. *Journal of Human Sciences*, 22(2), 233-252. (In Thai)